

**MEDIAKOMPETENTLIKNI RIVOJLANTIRISH: RAQAMLI AXBOROT
MUHITIDA SHAXS ONGINI SHAKLLANTIRISHNING STRATEGIK
YO'NALISHLARI**

Sayfullayeva Gulhayo Ixtiyor qizi

Navoiy davlat universiteti professori

O'rinova Ditora

Navoiy davlat universiteti magistranti

***Annotatsiya.** Mazkur maqolada zamonaviy axborot jamiyati sharoitida mediakompetentlik tushunchasining mazmun-mohiyati, uning tarkibiy komponentlari hamda shaxs va jamiyat taraqqiyotidagi o'rni tahlil qilinadi. Axborot oqimining keskin ortishi, raqamli platformalarning keng tarqalishi va media manipulyatsiya xavfining kuchayishi fonida mediakompetentlikni rivojlantirishning dolzarbligi asoslab beriladi. Shuningdek, ta'lim tizimida mediakompetentlikni shakllantirishning pedagogik mexanizmlari, metodik yondashuvlari va amaliy yo'nalishlari yoritilib, mediakompetentlikning ijtimoiy barqarorlik va fuqarolik ongini rivojlantirishdagi ahamiyati ochib beriladi.*

***Kalit so'zlar:** mediakompetentlik, mediasavodxonlik, axborot jamiyati, tanqidiy fikrlash, media manipulyatsiya, raqamli madaniyat.*

***Аннотация.** В данной статье анализируется сущность концепции медиакомпетентности в условиях современного информационного общества, её структурные компоненты и роль в развитии личности и общества. Актуальность развития медиакомпетентности обосновывается на фоне резкого увеличения информационного потока, широкого использования цифровых платформ и возросшего риска медиаманипуляций. Также освещаются педагогические механизмы, методические подходы и практические направления формирования медиакомпетентности в системе образования, раскрывается важность медиакомпетентности в развитии социальной стабильности и гражданского сознания.*

***Ключевые слова:** медиакомпетентность, медиаграмотность, информационное общество, критическое мышление, медиаманипуляции, цифровая культура.*

***Annotation.** This article analyzes the essence of the concept of media competence in the conditions of a modern information society, its structural components and its role in the development of the individual and society. The relevance of developing media competence is justified against the background of a sharp increase in the flow of information, the widespread use of digital platforms and the increased risk of media manipulation. It also highlights the pedagogical mechanisms, methodological approaches and practical directions for the formation of media competence in the education system, revealing the importance of media competence in the development of social stability and civic consciousness.*

***Key words:** media competence, media literacy, information society, critical thinking, media manipulation, digital culture.*

KIRISH

Globalashuv va raqamlashtirish jarayonlari jadallashgan hozirgi davrda axborot

inson tafakkuriga ta'sir ko'rsatuvchi eng kuchli omillardan biriga aylandi. Media makon nafaqat axborot yetkazish vositasi, balki ijtimoiy ongni shakllantirish, qadriyatlarni singdirish va xulq-atvorni yo'naltirish mexanizmi sifatida ham namoyon bo'lmoqda. Shu nuqtai nazardan qaralganda, mediakompetentlik shaxsning axborot muhitida mustaqil, ongli va mas'uliyatli faoliyat yuritishini ta'minlovchi muhim kompetensiya hisoblanadi.

Nazariy jihatdan mediakompetentlik quyidagi asosiy komponentlardan tarkib topadi:

- Kognitiv komponent — media xabarlarining mazmuni, tuzilishi va kontekstini anglash;
- Tanqidiy-tahliliy komponent — axborotning ishonchligi, maqsadi va ta'sir mexanizmlarini aniqlash;
- Aksiyologik komponent — media orqali uzatilayotgan qadriyatlarni baholash va ularga nisbatan munosabat bildirish;
- Amaliy-ijodiy komponent — media vositalar yordamida axborot yaratish va tarqatish ko'nikmalari.

Axborot makonida soxta yangiliklar, propagandaviy materiallar, manipulyativ texnologiyalar va stereotiplarning keng tarqalishi mediakompetentlik yetishmasligining salbiy oqibatlarini yaqqol namoyon etmoqda. Bunday sharoitda shaxs axborot qurboniga aylanish, ijtimoiy manipulyatsiyaga berilish yoki noto'g'ri qarorlar qabul qilish xavfi ostida qoladi.

Mediakompetentlikni rivojlantirish:

- axborot xavfsizligini ta'minlash,
- demokratik qadriyatlarni mustahkamlash,
- ijtimoiy mas'uliyatni kuchaytirish,
- shaxsning intellektual mustaqilligini shakllantirishga xizmat qiladi.

Ayniqsa, yosh avlodda mediakompetentlikni rivojlantirish jamiyatning kelajakdagi barqarorligi uchun strategik ahamiyat kasb etadi.

Ta'lim mediakompetentlikni rivojlantirishning eng muhim institutsional maydoni hisoblanadi. Ushbu jarayon quyidagi pedagogik yo'nalishlar asosida amalga oshirilishi mumkin:

1. Fanlararo integratsiya

Mediakompetentlik elementlarini gumanitar va tabiiy fanlar mazmuniga singdirish orqali kompleks yondashuvni ta'minlash.

2. Muammoli va tahliliy ta'lim usullari

Media matnlarni tahlil qilish, axborot manipulyatsiyasini aniqlash va bahs-munozaralar tashkil etish.

3. Raqamli madaniyatni shakllantirish

Onlayn muhitda muloqot etikasi, shaxsiy ma'lumotlarni himoya qilish va mualliflik huquqiga rioya etish masalalariga e'tibor qaratish.

4. Pedagoglarning mediakompetentligini rivojlantirish

O'qituvchilar mediakompetent bo'lmas ekan, bu kompetensiyani o'quvchilarda shakllantirish samarasi past bo'ladi.

XULOSA

Mediakompetentlik zamonaviy shaxsning muhim intellektual va ijtimoiy sifatlaridan biri bo'lib, u axborot muhitida ongli faoliyat yuritish imkonini beradi. Axborotning ko'pligi emas, balki uni tanqidiy anglash va baholash qobiliyati bugungi jamiyatda ustuvor ahamiyat kasb etmoqda. Shu bois mediakompetentlikni rivojlantirish ta'lim tizimining strategik vazifasi sifatida qaralishi va uzluksiz pedagogik jarayon sifatida amalga oshirilishi lozim.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Xakimov, M., & Maffei, S. (2022). Integrated learning technology. *Academicia: An International Multidisciplinary Research Journal*, 12(4), 704-708.
2. Panferova, I., & Nabiulina, L. (2025, May). The Implementation of the Digital Multimedia in the Educational Process: Possibilities and Risks. In 2025 5th International Conference on Artificial Intelligence and Education (ICAIE) (pp. 823-829). IEEE.
3. Набиуллина, Л., & Курбанова, Г. (2024). Актуальность вопросов формирования аналитических компетенций у педагогов. *Problems and solutions of scientific and innovative research*, 1(8), 110-115.
4. Nabiullina, L. M., & Akbarova, M. S. Q. (2024). Innovative Technologies as a Tool for Managing Preschool Educational Organizations. *American Journal of Education and Evaluation Studies*, 1(9), 232-236.